

[Socialministeren.]

den nu opnåede udvalgsenighed siges at være uden interesse. De af den kommunistiske gruppe stillede underændringsforslag kan jeg altså ikke tiltræde.

Ragnhild Andersen: Jeg beklager, at hverken ministeren eller den ærede ordfører for den socialdemokratiske gruppe havde sympati for de kommunistiske underændringsforslag. Jeg vil gerne sige til ministeren, at det kan ikke være rigtigt, at vore underændringsforslag, som vi har udarbejdet sammen med folketingssekretariatet, kan betyde, at en arbejder såvel skal have ulykkesforsikringsdagpenge som erstatning fra arbejdsgiveren. Ifølge lovforslaget og så vidt jeg har forstået af de drøftelser, jeg har ført med sekretariatet om den rent tekniske side af denne sag, er det ændringsforslag, som udvalget har stillet, en konsekvens af, at man går fra de 6 dages karenstid ned til 3 dage. Måske er vort underændringsforslag teknisk forkert formet, hvad jeg ikke mener det er, men det er naturligvis ikke forslagsstillernes hensigt, at nogen arbejder skal være berettiget til at få ulykkesforsikringserstatning, samtidig med at han får penge fra arbejdsgiveren, således at han kommer op over den sædvanlige arbejdsindtægt; det ville ikke være en rimelig ordning efter vore synspunkter, og det har vi allerede sagt. Jeg vil gerne spørge den socialdemokratiske ordfører, som ikke havde sympati for vore underændringsforslag, og i øvrigt også ministeren og ærede medlemmer af det høje ting: finder de ikke, at det er en farlig sag, at vi nu fastsætter dagpenge for almindelige mennesker, dagpenge, som bringes ned fra de oprindelige 23 kr. 29 øre til 22 kr. 22 øre om dagen, samtidig med at man forbereder gennemførelsen af loven for militære invalider, efter hvilken dagpengene skal være 31 kr. 5 øre, med andre ord næsten 9 kr. mere om dagen i alle ugens 7 dage? Man kan selv gøre regnestykket, så bliver det over 60 kr. mere om ugen til en hjemmевærnsmand eller en lotte, der kommer til skade under tjenesten end til havnearbejderen, jord- og betonarbejderen eller bygningsarbejderen, der kommer til skade. Det er jo ikke holdbart i det lange løb. Det vil jeg gerne bede de ærede medlemmer tænke over, således at vi muligvis

har en chance for at få forbedret lovforslaget på dette område.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1-7
vedtoges uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af *Ragnhild Andersen m. fl.* (se sp. 3575)
forkastedes med 117 stemmer mod 4; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 8
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 9
vedtoges med 117 stemmer mod 4; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 10-13
vedtoges uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen af *Ragnhild Andersen m. fl.* (se sp. 3575)
forkastedes med 117 stemmer mod 4.

Ændringsforslagene nr. 14-21, § 1, således ændret, § 2, ændringsforslag nr. 22 og § 3, således ændret,
vedtoges uden afstemning

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet udvalgsbehandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om statstilskud til private gymnasieskoler og til private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2301, fremsættelsen i tidenden sp. 3464).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2289, fremsættelsen i tidenden sp. 3465).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Astrid Skjoldbo: Langt den største del af landets børn går som bekendt i den offentlige skole, og det er derfor helt naturligt, at interessen i det høje ting i første række samler sig om denne skoleform, men derfor kan det naturligvis alligevel være rimeligt, at man, når den offentlige skoles forhold nu er lovfæstet, også tager de private eksamensberettigede realskolers og gymnasieskolers forhold op til behandling.

Disse skoler kan i vore dage kun klare tidens krav, hvis de modtager ret store offentlige tilskud. Under behandlingen af skolelovsforslagene lovede den højtærede undervisningsminister det nedsatte folketingsudvalg at søge gennemført ændrede regler for statstilskud til disse private skoler, således at deres fortsatte eksistens sikres i samme omfang som hidtil. Det er dette løfte, forstår jeg, den højtærede undervisningsminister hermed søger indfriet.

Jeg finder det helt naturligt, at lovforslaget om statstilskud til disse private skoler gennem en række paragraffer søger at sikre, at disse skoler, såvel hvad undervisningen som det økonomiske angår, følger de regler, der nu gælder for den offentlige skole.

Det fremgår bl. a. af dette lovforslag, at den private skoles undervisning bør stå mål med den offentlige skoles, og at den, hvis den har eksamensret, mindst én gang i løbet af de sidste to år skal have ført op til eksamen, at elevtallet i klasserne ikke bør ligge væsentligt under, hvad der er normalt i de offentlige skoler, at skolen må underkaste sig såvel økonomisk som pædagogisk tilsyn fra staten, at lærerne bør have samme lønninger som i den offentlige skole og være medlem af pensionskassen og i øvrigt følge de sygelønsregler, der gælder

for de offentlige skoler, samt at skolen er pligtig til, om pladsforholdene tillader det, at modtage elever, som af den offentlige skole henvises til den. Tilskudsprocenten er foreslået forhøjet for begge skolearters vedkommende fra 66 $\frac{2}{3}$ til 80 pct. af bruttoudgiften pr. time ved de tilsvarende offentlige skoler i de tre hovedstadskommuner, dog således at tilskuddet ikke kan overstige 80 pct. af skolens bruttoudgifter. Såfremt der til en realskole eller en gymnasieskole er knyttet almindelige hovedskoleklasser, kan disse efter forslaget få tilskud efter reglerne for tilskud til friskolens hovedskoleklasser.

De private real- og gymnasieskoler har også ønsket at blive ligestillet med en række andre skoleformer, f. eks. højskoler, med hensyn til at kunne opnå statslån såvel til nybygninger som til forbedringer og køb af skolebygninger samt til større anskaffelser af inventar. Også dette ønske imødekommer lovforslaget. Det er sikkert også nødvendigt, at der bliver denne adgang til statslån, hvis disse skoler nogenlunde skal tilfredsstille de krav, man i dag bør kunne stille til undervisning af børn og unge.

Jeg betragter det som en fordel, at der gennem lovforslaget skabes mulighed for, at en privatejet skole kan overgå til at blive en selvejende institution.

Jeg tror, at dette lovforslag vil blive hilst med glæde af de private real- og gymnasieskolers kredse. Vedtages det, er der skabt en rimelig mulighed for, at disse skoler fortsat kan bestå, og jeg kan på mit partis vegne anbefale lovforslaget til villig behandling i det høje ting.

Det næste lovforslag omhandler fordelingen af udgifterne til stats- og kommunale gymnasier uden for de 3 hovedstadskommuner, København, Frederiksberg og Gentofte. Den måde, hvorpå staten hidtil har ydet tilskud til driften af kommunale gymnasier uden for København, har ikke været tilfredsstillende, i hvert fald set med de kommuners øjne, der har oprettet og driver et kommunalt gymnasium. Det har langt bedre kunnet betale sig at søge at bevæge staten til at oprette et gymnasium i det pågældende område, thi i så fald kunne en kommune gratis sende sine børn til stats-skolen. Hvis det derimod var et kommunalt gymnasium, måtte kommunen selv betale halvdelen af udgifterne. Det er denne

[Astrid Skjoldbo.]

urimelighed, lovforslaget søger at ophæve.

I det hele forekommer det mig, at tilskudsreglerne i dag er besværlige og indviklede. Dels gives der tilskud til lærerlønninger efter reglerne om lønninger til folkeskolens lærere, dels kan der ydes de kommunale gymnasier et særligt tilskud til lærerlønningerne med hjemmel på finansloven, og endelig har der indtil 1. april 1958 været ydet tilskud af den fælleskommunale udligningsfond til elever, der var i den undervisningspligtige alder. Det foreliggende lovforslag tilsigter dels at ligestille de kommuner, der har egne gymnasier, med de kommuner, hvori der ligger et statsgymnasium, i økonomisk henseende, dels at forenkle tilskudsordningen. For at nå dette mål vil tilskuddet til de kommunale gymnasier efter lovforslaget blive forhøjet til 90 pct. af elevudgiften, medens til gengæld de kommuner, der sender elever til en statsskole, i fremtiden må yde et bidrag på 10 pct. af statsskolernes elevudgifter til staten. Kommuner, i hvilke der hverken findes statsskoler eller kommunale gymnasier, skal efter lovforslaget fremtidig bidrage med et beløb, der svarer til 10 pct. af bruttoudgiften pr. elev, for hver elev, kommunen får optaget i et af den slags gymnasier, som bidrag til skolens drift.

Lovforslaget omfatter tillige regler for fordelingen af udgifterne ved opførelsen af nye kommunale gymnasier; herefter yder staten 25 pct. og kommunen 75 pct. Dette er en praksis, der har været fulgt siden 1956. Før den tid måtte kommunerne selv bære udgifterne ved oprettelse af kommunale gymnasier. Jeg finder lovforslaget rimeligt og tilfredsstillende ikke mindst for de kommuner, der påtager sig den økonomiske byrde at oprette og drive eget gymnasium. Forhåbentlig vil det medføre, at større kommuner i højere grad end hidtil nu selv vil opføre og drive et kommunalt gymnasium, såfremt der er et rimeligt behov for det. Om gymnasierne i fremtiden alle i virkeligheden burde være kommunale eller måske alle være statsgymnasier, er et spørgsmål, som måske burde overvejes.

Forslagets § 4, stk. 3 tilsikrer, at en elev, der flytter til en anden kommune, kan forblive i den pågældende skole til skolegangens afslutning, uanset om den kommune, eleven

flytter til, har en tilsvarende undervisning. Dette er en lille ting, men sikkert i mange tilfælde af virkelig betydning for den pågældende elev. Udgifterne ved disse ændrede fordelingsregler vedrørende tilskud til statskoler og kommunale gymnasier er ikke store, nemlig omkring 1 mill. kr. årlig.

Jeg ser af bemærkningerne til lovforslaget, at den højtærede undervisningsminister påtænker at fremsætte et særligt lovforslag angående udligningsordningen for den højere undervisning i de 3 hovedstadskommuner, København, Frederiksberg og Gentofte. Jeg vil med interesse afvente et sådant forslag.

Også det lovforslag, jeg her har omtalt, kan jeg på mit partis vegne anbefale til velvillig behandling i det høje ting.

Enkeltheder vil der være lejlighed til at drøfte i et udvalg, da jeg ved forhandlingens afslutning vil foreslå, at sagen henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Marius Buhl: Lovforslaget om statstilskud til private gymnasieskoler og til private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte er et led i den revision af lovene om tilskud til private skoler, som er nødvendiggjort af skolelovene og den ny lønningsslov.

Der findes som bekendt en del private gymnasieskoler; jeg tror dog, at der uden for Storkøbenhavn kun er 3: Stenhus, Haslev og Th. Langs, men her i Storkøbenhavn er der nogle stykker. Ligeledes er der et mindre antal private realskoler. Nu er jeg blevet spurgt, hvorfor de private realskoler uden for Storkøbenhavn ikke kommer ind under denne lovgivning om tilskud til private realskoler. Grunden er vist den, at den gældende tilskudsordning for private realskoler og gymnasieskoler i København har haft relation til udgifterne ved tilsvarende offentlige skoler i København. Dette kan jo lade sig gøre, hvor skoleforholdene og derfor også skoleudgifterne fra skole til skole er så ensartede, som de er i Storkøbenhavn, hvorimod man for det øvrige lands vedkommende, hvor en sådan ensartethed slet ikke er til stede, må yde tilskuddene efter helt andre principper; derfor 2 love.

Selve lovforslaget er, så vidt jeg for nærstående kan skønne, helt tilfredsstillende

[Marius Buhl.]

måske bortset fra en enkelt lille passus i § 3, sidste stykke, hvor der står: „Tilskuddet til en skole kan ikke overstige 80 pct. af bruttoudgifterne ved driften af vedkommende skole“. Jeg har set den højtærede ministers begrundelse, og den godkender jeg, men en del af de folk, som loven berører, mener, at denne bestemmelse kan komme til at virke uheldigt. De anfører, at den måske kan komme til at virke som en appel om forhøjelse af skolepengene og derfor blive mindre gunstig for de skoler, som ligger i et relativt svagt bemidlet område, da en forhøjelse jo ikke kan finde sted dér i samme takt som i de skoler, der ligger i et velhavende område. Jeg ved ikke, om den også kan have den følge, der har været peget på, at den måske kan virke som en appel til at oprette lidt for store skoleklasser, idet dette ville blive den bedste mulighed for en vis kategori af skoler for at skabe det overskud, som man nødvendigvis år for år må samle sammen for at kunne klare en større udvidelse af samlingerne eller en bedre vedligeholdelse af bygningerne. Men det er spørgsmål, som man kan tale om i det udvalg, som formentlig bliver nedsat. I øvrigt kan jeg tilsige mit partis velvillige medvirken ved behandlingen i udvalget.

Der er en anden sag, som jeg måske lige må nævne i denne forbindelse. Der er nogle private artiumskursus ude omkring i landet, som har gjort sig forestillinger om, at der egentlig var givet dem løfte om, at de også skulle få deres tilskudsforhold bragt i overensstemmelse med forholdene i dag — eller ført à jour, hvis man vil bruge et fremmedord. Jeg tillader mig at spørge den højtærede undervisningsminister, om man påtænker noget sådant, og hvor langt det eventuelt måtte være fremme.

Det andet lovforslag tager sigte på at udligne den i økonomisk henseende ret store ulighed, der hidtil har været mellem kommunerne med hensyn til gymnasieundervisningen. Som bekendt ligger der i alle stiftsbyerne gamle såkaldte katedralskoler, og de er alle statsskoler. Desuden ligger der en hel række statsskoler rundt omkring i provinsbyerne. Disse skoler får praktisk talt alle deres udgifter dækket af staten, så det er en meget stor fordel for en by at

have en sådan gymnasieskole liggende. En række andre byer har kommunale gymnasier, og selv om staten selvfølgelig yder sin del til lærerlønningerne ved disse gymnasier og også på anden måde giver tilskud, bliver der alligevel en udgift tilbage for selve kommunen, der er ret stor i forhold til udgifterne for den by, der har en statsskole. Det kan give sig noget mærkværdige og i længden absolut uholdbare udslag. En skole, som jeg har haft gennem mange år, havde omtrent lige nær til en statsskole i én by og et kommunalt gymnasium i en anden by. Hvis forældrene fik deres børn på statsskolen, var de fri for at betale nogen som helst form for skolepenge; fik de dem derimod i det kommunale gymnasium i den anden by, skulle de betale nogle hundrede kroner om året i skolepenge, og da skolepengeordningen blev afløst af en ordning, hvorefter kommunerne selv skulle betale, kom der evindelige henstillinger fra kommunen til skolen: sørg dog for at få eleverne i statsskolen, for så slipper vi nemlig fri. Hvis de derimod kommer i det kommunale gymnasium, skal vi betale så og så mange hundrede kroner pr. elev om året. Det er så indlysende, synes jeg, at der her er et forhold, som trænger sig på til løsning.

Jeg tror, at man tidligere har været inde på tanken om at gøre gymnasieafdelingerne ved alle skoler til statseje, mens de forberedende klasser, den tidligere mellemskole, skulle drives kommunalt; den tanke har i alt fald været fremført, og man kunne også nok komme et stykke vej frem på den måde. Men der var på den anden side ret stærk modstand mod denne tanke. For det første blev der fremført det argument derimod, at en voksende kommune, som virkelig gjorde noget for sit skolevæsen, også måtte have chancen for selv at udbygge det med den sidste top, nemlig gymnasiet; hvis kommunen selv mente, det var påtrængende nødvendigt, måtte den have chancen derfor. At den mente, det ville være godt, hvis den kunne få staten til at bygge et gymnasium, er jo uden for al tvivl; det mente kommunerne altid. Et andet argument imod en sådan tværdeling af skolen var dette, at skolen vedblivende skulle være en enhed. En deling ville bringe vanskeligheder med hensyn til placering af lærerne; de, der arbejdede i mellemskolen, ville være kom-

[Marius Buhl.]

munalt ansat; men med hensyn til de timer, de havde i gymnasiet, ville de være statsansat.

Nu har den højtærede undervisningsminister altså fremsat dette lovforslag, som jeg synes er ganske udmærket. Om der kan være enkeltheder, der skal rettes i udvalget, skal jeg ikke kunne sige. Som den foregående ærede ordfører sagde, går forslaget ud på, at staten fremtidig giver et tilskud til de kommunale gymnasieskolars elever på 90 pct. af bruttoudgiften pr. elev i statsskolerne, således at der kun bliver 10 pct. af udgifterne at dække for kommunen selv, og disse 10 pct. skal jo i og for sig ikke dækkes af selve kommunen, hvori skolen ligger, de skal dækkes af de kommuner, hvis børn søger skolen, og dækkes proportionalt med det antal elever, som hver kommune har gående i den. Omvendt skal staten i fremtiden, om jeg så må sige, have et tilskud på 10 pct. af bruttoudgiften pr. elev i statsskolerne, og disse 10 pct. skal ligeledes udredes af de kommuner, som har elever i statsskolen, ikke blot selve hjemstedskommunen, men også de kommuner, som sender børn dertil, i forhold til det antal elever, de har dér. Herved bliver de 2 former for skoler stillet så vidt muligt ens i økonomisk henseende, og det synes jeg er en udmærket måde at løse spørgsmålet på.

Som allerede sagt kan der måske være enkelte ting, vi må se på i et forhåbentlig hurtigt arbejdende udvalg, men også hertil kan jeg tilsige mit partis velvillige medvirken.

Poul Thomsen: De 2 lovforslag, som den højtærede undervisningsminister har lagt på tingets bord, vil møde megen velvilje fra det konservative folkepartis side. Det er naturligt, at i særdeleshed lovforslaget om ændring af statstilskuddene til de private gymnasieskoler og de private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte fremkommer nu, fordi vi jo — desværre, fristes jeg til at sige — har fået de nye skolelove,

og også fordi vi har fået — og her kan jeg måske til gengæld sige: heldigvis — de nye lønningslove, som i høj grad har ændret det økonomiske billede for de private skolars vedkommende. Hvis man skulle have beholdt den gamle ordning, som gik ud på, at to tredjedele af bruttoudgifterne var berettigede til refusion fra staten, mens skolerne selv skulle betale den ene tredjedel, ville det med den stigning, der har været i udgifterne, betyde en stor belastning for skolerne og dermed også for de forældre, som sender deres børn i en privat skole, enten fordi den ligger mest praktisk for dem, eller fordi de foretrækker den private skole og de muligheder, som den giver for en individuel undervisningsform, således som forældrene kunne ønske det. Det er altså en nødvendighed, at vi får denne lovændring, og vi tilsiger som sagt en velvillig behandling.

Der er dog nogle ganske enkelte ting, som vi fra vor side gerne ville have præciseret lidt nærmere, end det er sket i den højtærede ministers fremsættelsestale, i bemærkningerne til lovforslaget og i lovforslaget selv. Må jeg først sige, at vi er meget tilfredse med, at det private initiativ bevares. Vi finder, som jeg sagde for et øjeblik siden, at det er af værdi, at skolerne kan have en forskellig karakter, en forskellig tone, en forskellig ånd over sig. Vi betragter det som meget vigtigt, at det private initiativ kan bevares. Men netop når det er tilfældet, spørger man uvilkårlig sig selv, om de bestemmelser, som findes i lovforslagets § 6, og som handler om statslån til skolerne, ikke favoriserer de selvejende institutioner — som jeg ikke skal sige noget som helst ondt om, tværtimod betragter jeg også dem som gode og rigtige.

Men det ville vel alligevel være rigtigt at undersøge, om man ikke derved ligesom presser det ønske frem, som vistnok ligger bag ved lovforslaget, nemlig ønsket om at skabe institutionerne om til selvejende institutioner i stedet for at bevare det private initiativ: at det er manden, der har skabt

[Poul Thomsen.]

skolen, at det er manden, som ejer skolen, og som måske er den afgørende for, hvorledes skolen skal være. Jeg mener ikke hermed at have sagt — ville da i hvert fald vende mig imod en sådan opfattelse — at det er statens opgave at give tilskud, heller ikke i form af lån, til private, således at de private kan få en profit på dette. Jeg vil blot gerne have understreget, at vi i dette spørgsmål også tilgodeser den mand, som på helt privat basis ejer en skole og driver den på forsvarlig vis. Jeg ønsker, at der ikke lægges dem nogen hindringer i vejen, men at de bliver stillet lige så godt som andre, der driver private skoler.

Et andet spørgsmål af økonomisk karakter, som jeg gerne vil fremdrage, er dette: der er i bemærkningerne foretaget nogle beregninger over, hvad det vil koste, og der er her regnet med, at det vil koste 1 500 kr. pr. time i gymnasiet og 1 350 kr. i realklasserne. Men disse udgifter er beregnet efter københavnske forhold, og det ville måske være rigtigt, om man i denne forbindelse prøvede på også at se, hvordan det ligger andre steder end i København så meget mere som man jo her i skolelovene ikke regner Københavns omegn med til København. Københavns omegn er noget helt for sig selv i forhold til København — eller rettere: det er København, der er noget helt andet i forhold til det øvrige land.

Også af økonomisk værdi er det at få at vide, hvordan tilskuddene forfalder. De beregnes jo efter de udgifter, der har været i et afholdt skoleår, forstår jeg, og hvis tilskuddene først vil falde, når man har tilendebragt disse beregninger, vil man kunne komme til at vente på dem i temmelig lang tid. Jeg formoder, det må være sådan — selv om det ikke står i loven — at man giver forskud til driften i det regnskabsår, man er inde i.

Der er et punkt mere, jeg gerne vil fremdrage i forbindelse med det første af lovforslagene, forslag til lov om statstilskud til private gymnasier og til private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte, nemlig hvad der står i § 2, litra g,

„at skolen, i det omfang pladsforholdene tillader det, er villig til i gymnasieklasserne at modtage elever, der henvises

af det offentlige skolevæsen som egnede til optagelse.“

Nu ved jeg vel, at der for at blive optaget i gymnasiet i det hele taget skal aflægges, skal vi sige en adgangsprøve, at man fra skolens side, ved afgang fra 2. real, foretager en vurdering af, om eleven er i stand til at gå gennem gymnasiet. Men det spørgsmål, som rejser sig for mig, når man taler om de pladser, det er: vil det så sige, at en privat skole forlods for sine egne elevers vedkommende må optage dem i gymnasiet og derved lukke af for dem, der ligger udenfor, eller vil man, når der tales om egnede elever, lave en prioritering, altså gennem en karakterskala, hvorefter de bedst egnede får lov til at komme ind i det private gymnasium? Pladsmangelen vil jo kunne være afgørende her, og det ville være rart at få at vide, om det er den højtærede ministers mening, at man udefra skal kunne begrænse pladsernes antal ved at lave en graduering i spørgsmålet om egnethed i henseende til optagelse i gymnasieklasserne.

Men vi er for dette lovforslags vedkommende villige til at gå ind i en realitetsdrøftelse, en meget velvillig realitetsdrøftelse, og da der i øjeblikket er en række andre skoleforslag af lignende karakter til behandling, vil jeg også formode, vi kan høste erfaringer derfra og derigennem få en grundig gennemgang af dette forslag.

Jeg må dog måske lige til sidst om dette spørgsmål sige, at titlen på lovforslaget er lidt tung og kan give anledning til misforståelse: statstilskud til private gymnasieskoler og private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte. Adskillige, som læser det flygtigt eller læser det første gang, vil tro, at det alt sammen drejer sig om København, Frederiksberg og Gentofte, hvad det jo ikke gør.

Det andet forslag, som er til behandling her i dag, om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte, er en naturlig følge af, at der gennem de senere år har været et voksende behov for gymnasieundervisning. Der er kommet flere gymnasiaster, og vi er jo alle enige om, at de, som har evner og lyst, skal have mulighed for at få studentereksamen. Derfor har også mange kommuner — jeg kan bare

[Poul Thomsen.]

nævne den kommune, hvor jeg selv bor, Gladsakse — måttet oprette et kommunalt gymnasium, fordi man ikke har kunnet få gennemført et statsgymnasium, hvad man selvfølgelig helst ønskede, da det er den bedste løsning på problemet.

Nu kommer der her et forslag, hvorefter det bliver lettere for kommunerne at oprette gymnasier, og hvorefter det bliver lettere for de allerede oprettede kommunale gymnasier at klare driften selv. En ligestilling på dette område finder vi for vort vedkommende rigtig, og derfor er vi meget velvilligt indstillet over for det princip, som er nedlagt i lovforslaget, hvorefter 90 pct. skal betales af staten og 10 pct. af kommunen, og hvorefter man også fra kommunens side skal betale et tilskud til de nuværende statsgymnasier. Det vil fremme interessen i kommunerne for at oprette gymnasier, og for mig er der ingen tvivl om, at kommunerne bedre end staten — som dog har en central-administration, mens kommunerne har tingene inde på livet — er i stand til at bygge og også administrere disse skoler på den rigtige måde, således at de på den ene side kan blive så fyldestgørende som muligt og på den anden side kan blive så billige, som det overhovedet er muligt, når de skal være rigtige, forsvarlige og up to date.

Jeg undrer mig lidt over, at man, når man har fremsat dette lovforslag — selv om jeg ser af bemærkningerne, at der ligger overvejelser til grund derfor — ikke har nået at få København med ind i billedet, så meget mere som, hvad jeg nævnede for et øjeblik siden, Københavns omegn jo er blevet en integrerende del af hovedstaden; det er vanskeligt at finde forskel mellem Gladsakse, Gentofte, Lyngby o. s. v., og derfor finder jeg det for mit vedkommende noget urimeligt, at man ikke har fået det hele med i én ordning. Men vi håber, at der meget hurtigt må komme en afklaring af problemerne også for Københavns vedkommende.

Vi har set på, at det for statens vedkommende kun — når jeg siger kun, er det, fordi vi er vant til at regne med store tal herinde — kun drejer sig om 1 mill. kr., og derfor vil vi gerne i udvalget have lidt nærmere forklaring på, om det er rigtigt, om man har taget alting med, eller — jeg fristes

til at sige — om kommunerne ikke får den fordel ud af det, som man måske fra kommunernes side er indstillet på.

Den ærede ordfører for socialdemokratiet rejste det spørgsmål, om man ikke lige så godt kunne gøre det alt sammen til enten statsskoler eller kommuneskoler. Jeg vil gerne sige, at for fremtiden vil det vel nok være rigtigt, at det bliver kommunerne, der bygger, men vi har traditioner at bygge på for lantinskolernes og katedralskolernes vedkommende, og disse traditioner skal man ikke kaste vrag på. Derfor tror jeg, det vil være rigtigt, at man bevarer statsskolerne. Jeg tror også, det vil være rigtigt af geografiske grunde at bevare statsskolerne visse steder, hvor det ikke er muligt for kommunerne alene eller i fællesskab at rejse et kommunalt gymnasium.

Med disse bemærkninger vil jeg gerne tilsige mit partis medvirken til begge lovforslags behandling i udvalget.

Helge Larsen: Jeg kan på det radikale venstres vegne ganske tiltræde de principper, der er nedlagt i disse 2 lovforslag. Jeg takker specielt for fremsættelsen af lovforslaget om fordeling af udgifterne til statskoler og kommunale gymnasier og finder, at her er en gammel, urimelig ordning nu på fortræffelig vis bragt til ophør. Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslagene.

Gøting: Jeg kan tilsige retsforbundets støtte til lovforslaget om statstilskud til private gymnasieskoler og til private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte både med hensyn til ajourføringen, der er en konsekvens af de nye love vedrørende skoler og lønninger, og med hensyn til den stilling, de private skoler får i relation til de offentlige skoler, hvad der betyder en forbedring for de private skoler.

Også lovforslaget om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte kan vi tilsige velvillig behandling, alene af den grund, at sigtet er at afskaffe den bestående økonomiske ulighed, der nu er mellem kommuner med statskoler og kommuner med kommunale gymnasieskoler.

Petra Petersen: Lovforslaget om statstilskud til private gymnasier og til private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte ligger, som flere gange sagt, på linje med de love om private seminarier og andre private skoler, der for nylig var til første behandling her i tinget. De ændringer, der foreslås her, skyldes de ændringer, der er foretaget i lovene om folkeskolen og gymnasieskolen og i statstjenestemandenes lønninger, og som påvirker skolerens økonomi. Det væsentlige i lovforslaget er det forhøjede statstilskud og statslån til opførelse af bygninger. Der er i høj grad såvel i by som på land mangel på skoler, og derfor må vi vel i nogen tid fremover støtte de private skoler med tilskud fra det offentlige.

De betingelser, der i lovforslaget stilles for opnåelse af statstilskud og statslån til bygninger, må derfor være de samme som dem, der stilles til folkeskolen. De krav findes også i det lovforslag, som ministeren har fremsat. Tilskuddene er rimelige i forhold til de krav, man stiller, og derfor vil vi kommunister stille os velvilligt over for lovforslaget.

Det samme gælder lovforslaget om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte, der afskaffer den økonomiske ulighed, der hidtil har været mellem de kommuner, der har haft mulighed for at sende de i kommunen boende børn på en statsskole, og de kommuner, der selv har oprettet gymnasieskole. Den lighed i økonomisk henseende, som nu opnås for kommunerne, vil vel nok anspre kommunerne til at oprette flere kommunale gymnasier. Der findes egne i vort land, hvor der er langt imellem gymnasierne, og hvor savnet af gymnasier er meget stort. I sådanne egne må børnene ofte rejse meget langt for at komme til gymnasieskolen, endda nogle steder så langt, at de, også medens de går på gymnasium, må tage ophold i en fremmed by, og det betyder en stor økonomisk belastning for forældrene. Spørgsmålet er dog nu, om dette lovforslag blot betyder en formel mulighed, eller om der virkelig gives kommunerne denne mulighed gennem de nødvendige bevillinger. Det har vel hidtil været noget svært for kommunerne at komme til at bygge de almin-

delige kommuneskoler, de ønsker, og dette gælder i endnu højere grad, når der er tale om at bygge gymnasieskoler.

Jeg mener i øvrigt, at det fremover bør være staten, der bygger skolerne, også gymnasieskolerne, men når staten er uvillig, er det godt, vi har villige kommuner. Vi vil give lovforslaget vor tilslutning.

Horn: Jeg havde egentlig ikke tænkt mig at skulle beskæftige mig mere med skoleproblemer her, fordi andet arbejde optager mig stærkt, men da sagen om gymnasieskoler jo af mig er rejst her i tinget nogle gange, første gang for 16 år siden, og der nu foreligger et forslag, hvorved borgerne i alt fald på det nærmeste vil blive behandlet ens, vil jeg gerne sige tak, fordi man nu endelig er nået det meste af den vej, som jeg for 16 år siden gjorde opmærksom på man burde gå for at fjerne den ulighed i beskatningen af befolkningen, som den tidligere lov har medført.

Der var en del andre ting, som var meget grelle; dem kan man vende tilbage til, når de københavnske forhold bliver taget op. Det har været en uforståelig lang og trang vej, men lad det nu ligge. Jeg har ingen lokale interesser på det område at drage frem her. Jeg vil gerne sige, for at det ikke skal misforstås, at med hensyn til Nyborgs kommunale gymnasium og pigekostskolen har vi haft et udmærketsamarbejde med ministeriet, således at vi ikke lokalt har noget at beklage os over ud over den særbeskatning, som vi har måttet bære sammen med en snes andre kommuner. Vi har måske haft det lidt bedre, selv om man kan sige, at vi har måttet betale lidt for det.

Lovforslaget er et betydeligt fremskridt i denne retning, men der er stadig visse skævheder, bl. a. problemet vedrørende forrentning og afdrag på bygningerne. Jeg kan godt se, at det ikke uden videre kan klares nu, men jeg henstiller, at man i udvalget også beskæftiger sig med den side af sagen, således at man kan nå så vidt, at man kan sige, at skatteyderne her i landet behandles ens. Vi skal nu om lidt her i salen behandle et forslag om kaserne, hvorved man tilstræber en ensartet behandling af borgerne, og kunne vi nå noget lignende på dette område, ville jeg lægge stor vægt på det. Jeg må gå ud fra, at det

[Horn.]

høje ting vil søge at opnå, at borgerne behandles ens.

Endelig er der det at sige, at hvis man får en helhedsordning, hvad enten det nu skal være staten, der overtager de kommunale gymnasier, eller måske hellere det omvendte, så man styrker folkeskolen og får det hele samlet, vil man også opnå at få en bedre fordelingsordning. Det er et meget uheldigt forhold, der består i øjeblikket, med fordeling af eleverne til forskellige skoler. Der findes landet over eksempler på, at elever må rejse meget langt for at komme til en gymnasieskole, endda forbi den nærmest liggende, netop fordi nogle statsskoler har deres særlige ordning med at vælge ud. Også for på det punkt at få en lidt mere rimelig og økonomisk ordning for borgerne og for at få dette forhold bragt i nøjere overensstemmelse med de synspunkter og den ånd, der er nedlagt i den nye folkeskolelov, var det ønskeligt at få en ensartet ordning.

Jeg har som sagt rejst denne sag for 16 år siden, og jeg vil gerne sige tak for den støtte, vi har fået, så at det, vi i 1955-56 påpegede i betænkningen over lovforslaget om en statsskole i Ålborg, nu kan ordnes.

Jeg håber, at udvalget vil se på den lille rest af skævheder, der måtte være tilbage.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg takker for den velvillige modtagelse, lovforslagene har fået, og skal kun gøre et par bemærkninger om 2-3 principielle spørgsmål, der er rejst.

Det ærede medlem hr. Marius Buhl rejste det spørgsmål, om det var nødvendigt og rigtigt, at man i lovforslaget om tilskud til de private realskoler i København havde fastsat en maksimumsgrænse på 80 pct. Man kan naturligvis altid diskutere, om procenten skal være det ene eller det andet. Jeg mener nu under alle omstændigheder, at en privat skole skal bringe et offer selv; det er et sundt grundlag at have for at bygge en privat skole op, at en kreds af mennesker er med til at bære visse omkostninger. Hvis der slet ingen begrænsning var, ville det kunne føre til, at man kunne drive en privatskole helt uden noget bidrag fra skolen selv, og det tror jeg egentlig ikke nogen ville anse for ønskeligt. Vi har altså

sat de 80 pct. ind, fordi vi mente, at der derved var skabt grundlag for det synspunkt, at den private skole skal bringe dette offer selv. Vi har de 80 pct. som maksimum f. eks. for friskolerne, og det var vel nærmest derfra, man hentede sit udgangspunkt, da lovforslaget skulle bygges op.

Det er rigtigt, at vi endnu ikke har taget de private kursus op. Vi har taget meget op, og vi har ikke kunnet overkomme mere, men vi overvejer også at se på det forhold.

Mens jeg nu taler om de private realskoler, kan jeg sige til det ærede medlem hr. Poul Thomsen, der var inde på spørgsmålet om udbetalingen af statstilskud, at disse skoler har en gunstigere stilling end de fleste andre skoler, idet de nemlig får deres statstilskud udbetalt forskudsvis og får en efterregulering, når året er gået og man har hele grundlaget for at beregne det samlede tilskud. De fleste andre skoler må stå i forskud med et større beløb og får meget senere deres efterbetaling. Det er ændret noget ved de forskellige love, vi har nu. Det har betydet en hel del for de private skoler i de senere år, at de har måttet stå i forskud med så store beløb. Efterhånden som den andel, de selv skulle betale, blev så stor og udgifterne blev så store, var det meget betydelige summer, der skulle stå i en skoles drift. Det har vi ændret ved andre love, således at disse skoler er gunstigere stillet end de fleste andre, idet de får udbetalt tilskuddet i løbet af året; den endelige regulering kommer først på det tidspunkt, hvor vi har regnskaberne at bygge på.

Det ærede medlem nævnte spørgsmålet om selvejende institutioner og privatdrift og mente, at der ikke må være for stor forskel i vilkårene for den helt private skole og den skole, der er en selvejende institution. Jeg mener ikke, at man skal lukke for muligheden for, at en privatmand kan eje eller drive en skole, men jeg mener på den anden side, at når det offentlige giver de meget store tilskud og de meget gunstige lånevilkår, vil det være nødvendigt at sikre, at disse gunstige vilkår ikke kapitaliseres af en enkelt person og giver den pågældende en fortjeneste, men at de anvendes til skoleformål, og derfor er det naturligt at gøre skolerne til selvejende institutioner. Jeg tror, at det ærede medlem vil være enig i denne betragtning.

[Undervisningsministeren.]

Med hensyn til lovforslaget om fordelingen af udgifterne til gymnasieskolerne takker jeg også for den tilslutning, der er givet fra alle sider. Jeg mener, at tidspunktet nu er inde til at skabe en ligestilling mellem kommunerne med hensyn til, om de skal bygge gymnasier eller de skal have en statsskole liggende i kommunen. Det grundlag, vi nu har bygget lovforslaget op på, skaber denne ligestilling. I sammenligning med de nuværende forhold er det selvfølgelig en meget betydelig forbedring for de byer, der har kommunale gymnasier, hvad jeg også mener det skal være.

Jeg er også tilhænger af, at man ved bygning af gymnasieskoler landet over i stigende grad lægger vægt på at få spredt gymnasierne. Jeg finder, det er en naturlig udvikling, at de byer, der har et vel udbygget skolevæsen og et rimeligt opland, hvorfra de kan få elever til et gymnasium, også får et gymnasium, og at vi hellere skal have flere, jeg vil ikke sige helt små, men dog mindre gymnasieskoler end de meget store statsskoler, vi har nu, og have dem spredt over landet. Jeg vil mene, at de tilskudsregler, der indeholdes i lovforslaget, vil kunne føre hertil.

Det ærede medlem hr. Poul Thomsen frygtede, at bestemmelsen om, at en privat-skole kunne forpligtes til at optage elever, der ikke kunne komme i en statsskole, skulle få uheldige konsekvenser. Det er jo en undtagelsesregel, som kun er brugt i et enkelt tilfælde i år. Det er ikke hensigten, at man i al almindelighed vil påtvinge de private skoler elever, men når de offentlige skoler ikke har plads til de elever, som har bestået optagelsesprøven, har vi fundet det rimeligt, at de private skoler tager det overskydende antal elever.

Herudover vil jeg kun takke for den velvilje, disse forslag har mødt, og jeg håber, at vi i udvalget hurtigt kan nå frem til et resultat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Astrid Skjoldbo: Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2283, fremsættelsen i tidenden sp. 3466).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Poul Hansen (Grenå): Nærværende lovforslag om ændring af lov om husholdningsskoler og husholdningsseminarier føjer sig jo meget nær til andre fremsatte forslag om ajourføring af lønninger og andre økonomiske forhold inden for ungdomsundervisningen, og det er klart, at har man sagt A i disse forhold, må man også sige B. Jeg skal derfor ganske kort anbefale lovforslaget, idet jeg går ud fra, at det skal behandles nærmere i et udvalg.

Hartling: Også efter den forrige lønningslov fulgte en række love, som reviderede tilskudsbestemmelserne for de forskellige skoleformer. Man har forundret sig lidt over, at undervisningsministeriet ikke har samlet alle disse skoleformer i én lov; vi elsker jo standardisering i vore dage, og det må vel kunne lade sig gøre, siger man, at trække alle skolelove i det samme tilskudstøj. Men undervisningsministeriet har altså foretrukket at sy tøjet efter mål, og vi må så håbe, at det kommer til at sidde bedre. Da der er visse fælles retningslinjer og, så vidt jeg kan se, god konsekvens i lovene, skal dette lovforslag ikke støde på modstand fra venstre.

I det foreliggende lovforslag, som ret nøje følger lovforslaget vedrørende private seminarier, er der en enkelt ting, vi ønsker behandlet under udvalgets arbejde. Jeg peger på, at det vil være til god hjælp for husholdningsseminarierne, om de, i lighed med privatseminarierne og som nævnt en passant af den højtærede undervisningsminister for et øjeblik siden, kunne opnå udbetaling af statstilskud i visse rater, så skolerne ikke altid skulle være mere end 1 år bagefter med refusionen.